

ressò mont-roigenc

JOAN MIRÓ I LA PEDRA SECA

Martí Rom

www.martirom.cat

05-05-2015

El principal conjunt de fotografies que existeixen sobre Joan Miró a Mont-roig són del seu amic Joaquim Gomis i del fotògraf suís Ernst Scheidegger. El primer va començar a fer-ne aquell estiu del 1946 quan va visitar, amb la seva família, el Mas Miró juntament amb Joan Prats i la seva família. D'aquestes estades a Mont-roig, a partir d'aquell estiu, sortirien moltes de les fotografies dels llibres: "Atmosfera Miró" aquell "Fotoscop" de Joaquim Gomis i Joan Prats (Editorial RM, 1959) i "Joaquim Gomis / Joan Miró (Fotografías 1941-1981)".

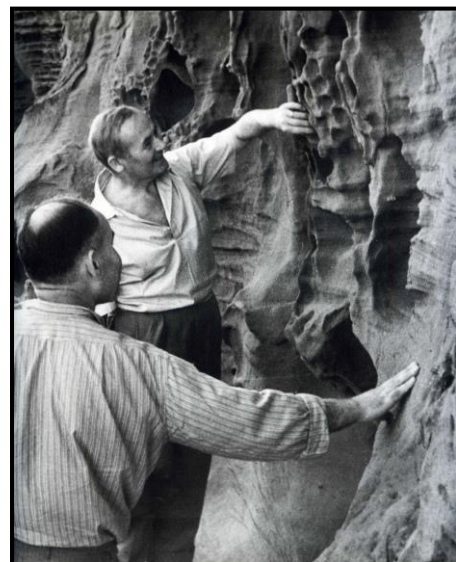
Ernst Scheidegger coneix Joan Miró a París el 1949 quan estava fent fotografies de les escultures d'Alberto Giacometti. Miró havia començat a interessar-se també per l'escultura. Explica Ernst Scheidegger en el pròleg del seu llibre "*Huellas de un encuentro / Joan Miró a Catalunya*" (Maeght Éditeur, 1993): "...habló de su casa en Mont-roig, de olivares, del mar cercano y de cómo se podría seguir todo el proceso de la creación a través de la fotografía. En definitiva, me invitó a ir a España...". Scheidegger fa un primer viatge a Barcelona. Continua: "*Miró hablaba de las riquezas de Cataluña con gran entusiasmo... las exaltaba aún más en un momento en que la represión golpeaba duramente toda manifestación en Cataluña... expresó muy claramente sus ideas sobre la libertad del trabajo y del pensamiento. Por otro lado, no exponía sus obras en España...*".

Finalment anirà a Mont-roig l'estiu de 1952. Miró havia tornat del seu segon viatge als Estats Units (el primer el va fer el 1947, i hi va estar nou mesos). Explica Ernst Scheidegger, pàg. 42: "*Me habían reservado una habitación en la Casa Gatell, el único "Hotel" que se podía encontrar en treinta kilómetros alrededor. Había una cocina excelente y famosa pero las habitaciones (sols n'hi havia sis) para los huéspedes se ocupaban muy raramente. Era allí donde Miró alojaba a sus invitados... Visité los alrededores...el pequeño pueblo de Mont-roig... Aquí se encontraban sus verdaderas raíces... En Mont-roig, sus días eran muy largos, más que en Barcelona. Trabajaba sin descanso...*".

Scheidegger fa fotografies del treball preparatori de les escultures de Miró en el seu taller de Mont-roig. Però també en farà de les excursions que fan conjuntament al port de Cambrils, a l'ermita de la Mare de Déu de la Roca, a la platja de la Pixerota..., Diu, a la pàg. 43: "*Subimos hasta la cima de estos peñascos en la que se encontraba una iglesia y la Ermita de la Mare de Déu de la Roca. Para llegar allí era preciso atravesar viñas, olivares y también Mont-roig. El camino subía en medio de una vegetación cada vez más espesa. Miró se detenía a menudo ante la belleza de aquellos muros de piedra. Dejaba apartadas piedras que luego recogía a la vuelta...*". No solament recollia pedres o arrels de la platja de la Pixerota, també d'aquell camí vell de l'ermita.

En aquest llibre hi ha dues fotografies de Miró aturant-se per contemplar aquests marges de pedra seca. La de la pàg. 103 sembla correspondre a l'encreuament del camí Vell que puja a l'Ermita amb el camí que va cap a Les Roques. Miró i el seu acompanyant resten absorts mirant el marge. L'altre fotografia, a la pàg. 102, el veiem tot sol agafant amb les mans una de les pedres del marge: una pedra triangular li crida l'atenció. Suposo que el lloc deu ser una mica més amunt, ja entrant a la recta (i pujada) del camí Vell que va fins aquella famosa "Pedra dels Àngels" (on els mont-rogens feien caure els visitants – especialment la mainada- en el parany d'apropar-s'hi i, amb l'orella enganxada a la pedra, esperar que cantessin els àngels. I tant que sentien cantar els àngels després del cop al cap que rebien!).

A la pàg. 101, veiem Miró pujant per aquest camí; està més o menys a la meitat de la recta, arribant a la "Pedra dels Àngels". Davant seu, lluny, veiem primer el gos d'Ernst Scheidegger ("*Mi perra bóxer...*") i més endavant una dona.

A la pàg. 109, veiem Miró, ja al final del camí que puja a Sant Ramon, palpant, tocant acuradament i amb delectació les formes d'aquelles pedres arenoses roges (*buntsandstein*).

En aquest darrer cas jo gosaria dir que, el que l'atrau la mirada (miroia) és, a més del roig intens avinagrat, la forma que ha adquirit aquella paret de pedra per l'acció de la natura, dels vents. Aquelles formes que explicava que li recordaven Gaudí. És una atracció cultural i artística.

En canvi, en aquelles dues fotografies que el veiem aturant-se en aquells marges de pedra seca diria que l'atrau el "component artesanal", de la mateixa manera que l'atreia l'artesanía popular, els cavallets de fusta guarnits, els *siurells* de Mallorca, les figures del pessebre tradicional català... En aquest, era una de les expressions més simples de l'arquitectura popular: els marges i parets de pedra seca. Potser una de les representacions més genuïnes de la cultura de la pagesia.

Dissortadament, no tenim més exemples gràfics, ni orals, de la relació de Miró amb la pedra seca. Centrant-nos en Mont-roig, la majoria de les barraques (135 conservades en bon estat) estan situades al voltant de la carretera T-310, la que va de Mont-roig cap a l'Hospitalet de l'Infant i Praldip. Són unes contrades molt allunyades del Mas Miró i dels recorreguts habituals del pintor (pujar al poble o a l'Ermita, baixar cap el mar, o anar amb bicicleta al "*Vedat* del Marquès de Marianao", l'actual Miami).

Dins el projecte que feia amb Juan Manuel García Ferrer, d'elaborar cada any un llibre i un documental dedicat a un personatge de la cultura catalana en el sí del Col·legi d'Enginyers Industrials (ho vam fer del 1982 al 2010), el 2003 el vam dedicar a Francesc Vicens (primer director de la Fundació Miró de Barcelona). Al cap d'un parell o tres d'anys, en alguna de les trobades posteriors que vam tenir, vaig aprofitar per explicar-li el treball de recerca que estava fent a Mont-roig (amb la col·laboració d'Esther Bargalló) sobre les barraques de pedra seca. També vaig intentar saber si ell, que coneixia tan bé Joan Miró, sabia si aquest coneixia aquests tipus de construccions. Em va comentar que quan l'anava a veure a Palma de Mallorca, si acabaven aviat la feina, Miró aprofitava per dur-lo a veure parets de pedra seca abans de deixar-lo a l'aeroport. Mallorca també és un territori de pedra seca.